

Накопичені проблеми регіонального розвитку набувають особливої актуальності для України, яка увійшла в новий етап свого існування як суверенна держава з помітними відмінностями у рівнях соціально-економічного розвитку між окремими її районами.

Заходами по вирішенню назрілих проблем є:

- необхідність стабілізувати роботу підприємств сфери матеріального виробництва у регіонах і створити умови для нарощування обсягів виробництва товарів та надання послуг;
- вирішення проблеми ефективної зайнятості трудових ресурсів в районах з високим безробіттям, залучення їх до суспільно-корисної праці;
- вирішення проблеми надмірного антропогенного та техногенного навантаження на природно-територіальні комплекси та покращення екологічної ситуації в них;
- забезпечення централізованого фінансування уже розроблених регіональних програм та підвищення відповідальності органів управління за рівнем їх виконання;
- необхідність удосконалення галузевої структури більшості регіональних господарських комплексів з метою зменшення різкого навантаження гірничо-видобувних виробництв і підвищення їх економічної ефективності;
- підвищення рівня соціально-економічного розвитку тих регіонів, які значно відстають за показниками від найбільш розвинутих.

Для вирішення вказаних проблем необхідно активізувати роботу центральних і місцевих органів влади та управління. З цією метою треба розширити права і відповідальність місцевих органів влади за комплексний розвиток областей, міст і регіонів, більш цілеспрямовано вирішувати їх господарські та соціальні проблеми.

Список літератури

1. Абашина О.В. Соціокультурні засади формування еконо–мічних систем нового типу / О.В. Абашина // Наукові праці КНТУ. Економічні науки. – 2010. – Вип. 17. [Електронний ре–сурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/Npkntu_e/2010_17/stat_17/07.pdf.
2. Козоріз М.А. Напрями модернізації державної політики регіонального розвитку в Україні. / М.А. Козоріз //Регіональна економіка. – 2013. – № 2. – С.52–61.
3. Лаврентьев М.М. Світовий досвід використання інструментів підтримки регіонального розвитку. / М.М. Лаврентьев // Економіка та держава. – 2014. – № 4. – С. 98–102.
4. Паршина М.Ю. Основні ознаки, критерії та ключові індикатори у визначенні поняття регіону. / М.Ю. Паршина // Економіка та держава. – 2015. – № 10. – С. 109–113.

УДК 331.1

ЕВОЛЮЦІЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПРИНЦИПІВ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

О. Д. Соломка, ст. гр. МЕ-15²⁶

Кіровоградський національний технічний університет

За останні роки минулого століття, і вже нового ХХІ ст., природокористування та охорона навколишнього середовища набули винятково важливого значення для забезпечення життєдіяльності і здоров'я людей.

Надвисокі темпи зростання чисельності населення планети та його потреб призвели до використання надзвичайно великих обсягів різних природних ресурсів і утворення величезної кількості різноманітних відходів. Результатом активної діяльності людини стало забруднення води, ґрунту і повітря. В нинішніх умовах господарювання ці зміни в довкіллі набули загрозливого характеру для подальшого існування людської цивілізації та супроводжуються екологічними кризовими ситуаціями. Взаємодія людського суспільства з природою вимагає відповідних екологічних знань. Вони необхідні для того, щоб суспільство

²⁶ Науковий керівник – А.О. Доренська, асистент Кіровоградського національного технічного університету

могло цілеспрямовано поліпшувати навколишнє природне середовище, зберігати єдність з природою.

Вплив антропогенних факторів на біосферу землі спричинив виникнення небажаних негативних явищ, таких як кислі дощі, глобальне потепління на планеті, руйнування озонового шару атмосфери, спустелювання, знеліснення, забруднення природного середовища різними токсичними речовинами, що врешті призвело до деградації екосистеми та глобальної екологічної кризи в біосфері Землі.

Кризовий екологічний стан спричинений також надто низьким рівнем екологічної науки, освіти та виховання, які зумовили відповідно низький рівень культури і свідомості людини у ставленні її до природи та неспроможність спрогнозувати катастрофічні наслідки такої антропогенної діяльності.

Нераціональна антропогенна діяльність призвела до порушення багатовікової динамічної рівноваги геоекосистеми, яка існувала мільйони років. Такий стан негативно впливає на навколишнє середовище і завдає величезних економічних збитків суспільству. Якщо не вжити кардинальних заходів щодо захисту природи і раціонального використання ресурсного потенціалу, то екологічна криза сучасності загрожує перерости в екологічну катастрофу, яка може спричинити загибель сучасної цивілізації.

Починаючи уже з другої половини ХХ ст. у багатьох індустріально розвинених країнах світу почали запроваджувати еколого-економічний принцип господарювання: одержання максимального економічного ефекту за якнайменшої шкоди для природного середовища. Цей принцип покладений в основу раціонального природокористування, під яким розуміють мінімальні витрати природних ресурсів для задоволення обґрунтованих життєвих потреб людського суспільства за мінімальної шкоди природному середовищу. А. К. Запольський цей принцип сформулював так: "економічне те, що екологічне".

Для більш чіткого формулювання еколого-економічних принципів господарювання необхідно визначити такі їх умови: мінімальні витрати природних ресурсів; обґрунтовані життєві потреби людського суспільства; мінімальна шкода природному середовищу.

Визначення умов 1-3 виключно залежить від ступеню розвитку науково-технічного прогресу на сучасному етапі. Складніша справа щодо умови 2, на яку впливає не тільки рівень розвитку науки і техніки, а й суспільної свідомості. Якщо мінімальні витрати відновних природних ресурсів передбачають їх відновлення, то мінімальні витрати невідновних природних ресурсів передбачають самообмежувальне споживання для задоволення обґрунтованих життєвих потреб.

Ставиться питання, як обґрунтувати життєві потреби людського суспільства, якщо вони залежать від стану природних ресурсів та величини їх запасів? За новим принципом, мінімальна шкода природному середовищу має передбачати таке господарювання, за якого утворюватиметься мінімальна кількість розсіюваних і невідновних відходів у антропогенному ресурсному циклі. І всі ці відходи, без завдання шкоди довкіллю, мають включатися у біогеохімічні цикли природного колообігу речовини та енергії. Необхідно, щоб суспільство змогло визначити граничні межі цих трьох умов, тоді буде можливість розрахувати обґрунтовані гранично допустимі екологічні навантаження (ГДЕН) на будь-яку екосистему, а це дасть можливість визначити чіткі завдання раціонального природокористування.

На жаль, на сьогодні ці граничні умови залишаються ще невизначеними, а екологічна криза розростається в усіх кутках планети, і з високими темпами, прямо пропорційно зростанню потреб людського суспільства. Це повною мірою стосується і нашої держави. Адже концентрація в індустріальних регіонах промисловості, зокрема, металургії, машинобудування, хімічної і нафтопереробної промисловості та інших галузей, а також наслідки Чорнобильської трагедії надзвичайно негативно впливають на навколишнє природне середовище і особливо на умови праці і стан здоров'я населення.

З метою її подолання в нашій країні, як і в багатьох інших, розрахунок гранично допустимих екологічних навантажень у сучасних умовах здійснюють на основі гранично

допустимих концентрацій забруднюючих речовин у природному середовищі (воді, повітрі, землі) шляхом розрахунку і встановлення для суб'єктів господарської діяльності гранично допустимих викидів в атмосферу, водойми та нормованої кількості відходів для захоронення. Розрахункові показники не повинні перевищувати встановлені санітарні норми (ІДК).

У результаті антропогенної діяльності, у навколишнє середовище надходить величезна кількість забруднюючих речовин, що негативно впливають не тільки на окремих тварин, а й на всі біоценози навколишнього природного середовища. Останні тісно пов'язані між собою, складаючи трофічні ланцюги. Шкідлива дія одних полютантів накладається на шкідливу дію інших, у результаті чого сумарний ефект може значно збільшуватися. Деякі шкідливі полютанти мають кумулятивний характер, коли при постійній дії невеликих доз їх негативний вплив на здоров'я людей поступово збільшується і, в кінцевому підсумку, призводить до різних захворювань. У трофічному ланцюзі полютанти переходять від однієї ланки до іншої, в результаті чого відбувається значне їх накопичення і збільшення (в тисячі і навіть десятки тисяч разів) концентрації цих полютантів на вершині екологічної піраміди, де знаходиться людина.

Еколого-економічне господарювання в умовах природної рівноваги вимагає від суспільства контролю за його розвитком. При цьому екологічне навантаження на екосистему внаслідок антропогенної діяльності не повинне перевищувати її регенераційної здатності, таким чином величина екологічного навантаження не повинна перевищувати рівня науково обґрунтованого ГДБН в умовах динамічної природної рівноваги.

Отже, раціональне природокористування має визначатися умовами збалансованої взаємодії людського суспільства з усіма природними біоценозами біосфери.

Список літератури

1. Боровик О.Л. Роль ресурсозберігаючого фактора в розвитку сучасного світового та вітчизняного господарства. / О.Л. Боровик // Економіка та держава. – 2013. – № 5. – С. 88–90.
2. Заверуха, Н. М. [http://lib.sau.sumy.ua/cgi-bin/irbis64r_12/cgiirbis_64.exe?LNG=&Z21ID=&I21DBN=SUM_PRINT&P21DBN=SUM&S21STN=1&S21REF=&S21FMT=fullw_print&C21COM=S&S21CNR=&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=M=&S21STR=Основи екології \[Текст\]: навчальний посібник / Н. М. Заверуха, В. В. Серебряков, Ю. А. Скиба. – К. : Каравела, 2006. – 368 с.](http://lib.sau.sumy.ua/cgi-bin/irbis64r_12/cgiirbis_64.exe?LNG=&Z21ID=&I21DBN=SUM_PRINT&P21DBN=SUM&S21STN=1&S21REF=&S21FMT=fullw_print&C21COM=S&S21CNR=&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=M=&S21STR=Основи екології [Текст]: навчальний посібник / Н. М. Заверуха, В. В. Серебряков, Ю. А. Скиба. – К. : Каравела, 2006. – 368 с.)
3. Зінь, Е.А. Регіональна економіка [підручник для студ. вищ. навч. закладів] / Е.А. Зінь; М-во освіти і науки України. – Київ: Професіонал, 2007. – 528с.
4. Клиновий Д.В. Управління природокористуванням в умовах децентралізації влади: міжнародний досвід та національна стратегія розвитку. / Д.В. Клиновий // Економіка та держава. – 2015. – № 2. – С. 26–30.
5. Тунік Т.М. Моніторинг навколишнього середовища Кіровоградщини: [навчальний посібник] / Т.М.Тунік, Т.М. Плисенко – Кіровоград: "КОД", 2006, 148 с.

УДК 331.104

СПЕЦИФІКА КОМУНІКАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЄЮ

І. В. Цимбал, ст. гр. УП-12²⁷

Кіровоградський національний технічний університет

Знання і можливість їх застосування є новим джерелом влади. Проте комунікація, ставши відносно самостійним видом діяльності, в Україні поки недооцінюється. Окрім реклами, жоден вид комунікації дотепер не розглядається як чинник економічного розвитку.

²⁷ Науковий керівник – О.В. Кириченко, асистент Кіровоградського національного технічного університету
235